

ความเป็นมาของปัญหา

หนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ ทางกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักกฎหมายทุกวงการ และแหล่งสะสมวรรณกรรมเหล่านี้ก็เป็นประจักษ์แห่งความรู้ ความคิด เห็น และหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่จะสนองความต้องการในการศึกษาค้นคว้าและการประกอบอาชีพของนักกฎหมาย นักกฎหมายต้องอาศัยวรรณกรรมในอาชีพของตนมากกว่าวรรณกรรมต้นฉบับในสาขาวิชาอื่นใด หากปราศจากห้องสมุดกฎหมายแล้วนักกฎหมายจะไม่สามารถทำหน้าที่ในงานอาชีพของตนได้ เพราะหนังสือกฎหมายนั้นไม่เพียงแต่จะเป็นวัสดุอ้างอิงชั้นที่สองเท่านั้น แต่เป็นแหล่งของความรู้ ความคิด เห็น และข้อเท็จจริงอันจะขาดเสียมิได้สำหรับบุคคลในวงการกฎหมาย¹ กล่าวได้ว่า หนังสือเป็นเครื่องมืออันดับแรกของนักกฎหมาย หากไม่มีห้องสมุดกฎหมายเพียงพอกับความต้องการแล้ว นักกฎหมายน้อยคนที่จะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน²

ในระยะหลังนี้ วรรณกรรมจำนวนมากมีความสำคัญต่อการวิจัยทางกฎหมาย วรรณกรรมเหล่านี้ได้แก่ วารสารกฎหมาย เอกสารของทางราชการ กฎหมายและข้อบังคับทางด้านการปกครองของรัฐบาล กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นอาทิ วรรณกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักวิจัยทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาในการเลือกและการใช้ด้วย³

¹ Miles O. Price and Harry Bitner, Effective Legal Research; a Practical Manual of Law Books and Their Use. (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1953), p. 1.

² W.W.S. Broom, "Professional Law Libraries of Great Britain," Law Library Journal, LXIV, No. 3 (1971), 280.

³ Julius J. Marke, "Legal Literature," Library Trend, XI, 3 (1963), 245.

วรรณกรรมกฎหมายของไทยไม่มากมายและซับซ้อนดังเช่นของต่างประเทศ แต่กระนั้นนักกฎหมายก็ยังประสบปัญหาในการค้นคว้าหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ อีกประการหนึ่งวรรณกรรมกฎหมายของไทยนั้นได้เริ่มมีขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังมีได้พัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น ทางด้านห้องสมุดกฎหมายก็เพิ่งเริ่มปรับปรุงอย่างจริงจังเมื่อประมาณสิบปีมานี้ การเก็บรวบรวม การจัดหมวดหมู่ยังไม่เข้ามาตรฐานอย่างแท้จริง ซึ่งย่อมเป็นผลสะท้อนต่อนักกฎหมายและนักศึกษาวิชากฎหมายอย่างแน่นอน ผู้เขียนจึงพยายามศึกษาถึงที่มาของปัญหาเพื่อค้นหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ขณะนี้การศึกษาวิชากฎหมายในประเทศไทยกำลังขยายตัวอย่างกว้างขวาง นอกจากจะมีการสอนวิชากฎหมายโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง และเนติบัณฑิตยสภาแล้ว กฎหมายยังเป็นวิชาสำคัญในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นอกจากนี้โรงเรียนอาชีวศึกษาของเอกชนหลายแห่งก็เปิดสอนวิชากฎหมาย แต่หนังสือตำรากฎหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ายังมีน้อยมาก นอกจากนี้หนังสืออ้างอิง เช่น สารานุกรม พจนานุกรม บรรณานุกรม และคู่มือในการปฏิบัติงานของนักกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่า เราแทบจะไม่มีอยู่เลย นักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาจากคำบรรยายของอาจารย์กับคำพิพากษากฎีกาเท่านั้น

ส่วนนักกฎหมายเมื่อต้องการศึกษาค้นคว้าจำเป็นต้องใช้ตัวบทกฎหมาย ตำรา หนังสืออ้างอิง และวารสารของต่างประเทศเป็นหลักซึ่งย่อมเป็นการไม่สะดวกหลายประการ เช่น อาจพบอุปสรรคด้านภาษา และวรรณกรรมเหล่านี้หายาก แม้ในห้องสมุดเฉพาะทางกฎหมายในเวลานี้ก็ยังไม่มียวรรณกรรมกฎหมายที่จะสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงมูลเหตุของการขาดแคลนหนังสือกฎหมายของไทยในบทที่ 4 พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็นซึ่งคาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อวงการกฎหมายทั้งโลกกล่าวถึงวรรณกรรมเด่น ๆ ในห้องสมุดกฎหมายแต่ละแห่ง เพื่อเป็นแนวในการใช้แหล่งค้นคว้าของนักกฎหมายในบทที่ 6

นักกฎหมายและนักศึกษาวิชากฎหมายจำเป็นต้องรู้จักวรรณกรรมกฎหมายและคู่มือในการใช้วรรณกรรมเหล่านี้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากวรรณกรรมเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอยู่ทุกขณะ นักกฎหมายผู้ประสบความสำเร็จไม่อาจเพียงพอเกี่ยวกับการค้นคว้าจากคำพิพากษาและตัวบทกฎหมายเฉพาะเรื่องที่ตนเกี่ยวข้องกับ ¹ ควดยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของห้องสมุดที่จะจัดหา เก็บให้เป็นหมวดหมู่

¹ Erwin C. Surrency, Benjamin Feld, and Joseph Crea, A Guide to Legal Research. (New York: Oceana Publications, Inc., 1959), p. 7.

พร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด สมตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด คือ ห้องสมุดกฎหมายย่อมมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดหาหนังสือและวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อบริการแก่นักกฎหมายเพื่อความสำเร็จในอาชีพของนักกฎหมาย ช่วยการวิจัยของผู้ทำงานในสถาบันทางกฎหมายซึ่งจะยังให้เกิดความก้าวหน้าของงานนั้น และเพื่อให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าวิจัยทั้งจากนักกฎหมายและจากห้องสมุดอื่น ๆ ซึ่งมีหนังสือกฎหมายเช่นกัน นอกจากนี้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษากฎหมายยังต้องให้บริการด้านการศึกษาอีกด้วย¹

สำหรับการจัดหมู่หนังสือกฎหมายซึ่งเป็นงานหลักอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของห้องสมุด เพื่อที่จะบรรลุดังกล่าว เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของห้องสมุดกฎหมาย และห้องสมุดทั่วไปซึ่งมีหนังสือกฎหมายของไทย เนื่องจากเรายังไม่มีระบบการจัดหมู่ซึ่งคิดขึ้น เพื่อใช้กับหนังสือกฎหมายไทยโดยเฉพาะ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายของต่างประเทศทั้งที่เป็นที่นิยมใช้กันอยู่แล้วและที่เป็นเพียงข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งสกัดข้อดีและข้อบกพร่องของแต่ละระบบเพื่อเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ ในอันที่จะพิจารณาถกเถียงหรือคิดระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมายขึ้น เพื่อใช้ในห้องสมุดกฎหมายของไทย ซึ่งมีวรรณกรรมแตกต่างจากห้องสมุดกฎหมายต่างประเทศ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยดังนี้ :

1. รวบรวมความรู้ด้านหนังสือกฎหมายของไทยซึ่งยังไม่เคยมีผู้รวบรวมมาก่อน โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีมาจนถึงสมัยปัจจุบัน แบ่งประเภทออกตามลักษณะของหนังสือเพื่อสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งศึกษาถึงภาวะและปัญหาในการผลิตหนังสือกฎหมาย ทั้งหนังสือตำรา หนังสืออ้างอิง วารสาร และวรรณกรรมกฎหมายอื่น ๆ

¹ Breem, ibid., p. 279-80.

2. ศึกษาแหล่งสะสมหนังสือกฎหมายทั้งห้องสมุดเฉพาะทางกฎหมาย และห้องสมุดที่มีหนังสือในสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย รวม 11 แห่งด้วยกันคือ ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดรัฐสภา ห้องสมุดกระทรวงการต่างประเทศ ห้องสมุดกระทรวงยุติธรรม ห้องสมุดกรมอัยการ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ห้องสมุดศาลจังหวัดเชียงใหม่ ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดเนคิบัณฑิตยสภา โดยสำรวจตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2514 ถึง มกราคม พ.ศ. 2515 เพื่อศึกษาถึงจำนวนและประเภทของหนังสือในห้องสมุดแต่ละแห่งว่ามีขนาดมากน้อยเพียงใด มีแนวเก็บหนังสือเน้นหนักในเรื่องใด และห้องสมุดแต่ละแห่ง เปิดให้ใช้แก่บุคคลใดบ้าง

3. ศึกษาถึงแผนการจัดหมู่หนังสือกฎหมายจากระบบการจัดหมู่หนังสือกฎหมาย ทั้งที่เป็นข้อเสนอแนะและเป็นระบบที่ใช้กันอยู่อย่างกว้างขวางในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เป็นแนวทางในการนำมาดัดแปลงใช้กับห้องสมุดกฎหมายของไทย หรือเป็นแนวทางในการคิดจัดทำระบบการจัดหมู่สำหรับหนังสือกฎหมายไทยโดยตรง

4. ศึกษาถึงแบบการอ้างอิงบรรณกรรมกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เป็นแนวทางในการวางแบบการอ้างอิงกฎหมายไทย

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยนี้

งานวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์แก่บุคคลในวงการกฎหมายและวงการห้องสมุด ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกฎหมาย ดังหัวข้อต่อไปนี้ :

1. ทำให้ได้ทราบถึงพัฒนาการของหนังสือกฎหมายอันเป็นบรรณกรรมที่สำคัญและมีค่าอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของไทย

2. ทำให้ทราบถึงประเภทและลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือกฎหมายอันเป็นความรู้เบื้องต้นสำหรับนักศึกษากฎหมาย และเป็นพื้นฐานของบรรณารักษะห้องสมุดกฎหมายในอันที่จะจัดแบ่งประเภทของหนังสือในห้องสมุด

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือกฎหมายจะได้ทราบถึงความต้องการ ปัญหาในการผลิตและแนวทางแก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้หนังสือกฎหมายรุ่งเรืองขึ้น

4. ผู้ใช้ห้องสมุดกฎหมายและบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายจะโต้ทราบว่า ห้องสมุดกฎหมายแต่ละแห่งมีหนังสือกฎหมายเน้นหนักด้านใด เพื่อจะขอใช้บริการจากห้องสมุดเหล่านั้นได้ถูกต้อง

5. จากแผนการจัดหมู่หนังสือกฎหมายโดยสังเขปของระบบจัดหมู่ต่าง ๆ ตลอดจนข้อวิจารณ์อาจเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในการนำไปใช้ดัดแปลงสำหรับจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดกฎหมายตามความเหมาะสม

6. แบบของการอ้างอิงกฎหมายไทยที่ผู้เขียนเสนอโดยไ้แบบอย่างจากแบบของต่างประเทศ อาจเป็นแนวทางที่จะทำให้การอ้างอิงของไทยมีแบบแผนสอดคล้องกับแบบที่ใช้กันเป็นสากล อันจะทำให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้คนกว่า และสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการลงรายการบัตร ทำบันทึก หรือค้นหาหนังสือเพื่อช่วยงานการค้นคว้าวิจัยของนักกฎหมาย

7. บรรณารักษ์อาจนำข้อเสนอแนะในแง่ต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงห้องสมุดไปใช้ในการปรับปรุงงานด้านเทคนิคและบริการของห้องสมุดกฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิจัยจากเอกสารในบทที่ 2, 3, 5 และ 7 เฉพาะบทที่ 3 ว่าด้วยประเภทของหนังสือกฎหมายไทยนั้น บางเรื่องใช้วิธีการสัมภาษณ์นักกฎหมายประกอบด้วย แหล่งที่ใช้ค้นคว้าเอกสารได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดรัฐสภา หอสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหอสมุดเนติบัณฑิตยสภา

2. สัมภาษณ์นักกฎหมาย อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมาย ผู้รวบรวม และผู้พิมพ์หนังสือกฎหมาย ตลอดจนบรรณารักษ์ในบทที่ 4 และบทที่ 5

3. สำนักรวจจำนวนและประเภทของหนังสือในห้องสมุดทั้ง 11 แห่งดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 5

นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย

หนังสือกฎหมาย	หมายถึง	หนังสือ วารสาร เอกสาร ทั้งที่เป็น ตัวพิมพ์และตัวเขียนรวมทั้งศิลาจารึกด้วย
act	"	พระราชบัญญัติ
action	"	พระราชบัญญัติ
administrative law	"	กฎหมายปกครอง
amendment	"	แก้ไข, คำแปรญัติ
ancient law	"	กฎหมายโบราณ
appeal	"	อุทธรณ์
attorney	"	ทนาย
attorney general	"	อธิบดีกรมอัยการ
bar association	"	เนกบัณฑิตยสภา
bill	"	ร่างพระราชบัญญัติ
brief	"	ย่อคำพิพากษา
charters	"	ธรรมนูญ
citation	"	การอ้างอิง
civil law	"	กฎหมายแพ่ง
class	"	หมวด
code	"	ประมวลกฎหมาย
criminal code	"	ประมวลกฎหมายอาญา
penal code	"	ประมวลกฎหมายแพ่ง
civil code	"	ประมวลกฎหมายพาณิชย์
commercial code	"	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
criminal procedure code	"	

civil procedure code	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
collocate	"	รวมงานเขียน
common law	"	กฎหมายจารีตประเพณี
comparative law	"	กฎหมายเปรียบเทียบ
confederation	"	สัญญาทางไมตรี
conference proceeding	"	ระเบียบการประชุม
constitution conventions	"	การประชุมร่างรัฐธรรมนูญ
constitutional law	"	กฎหมายรัฐธรรมนูญ
contract	"	สัญญา
corpus juris	"	รวมกฎหมาย
cross reference	"	รายการโยง
cutter number	"	เลขประจำที่ผู้แต่งหรือเลขประจำที่ หนังสือ
decree	"	พระราชกฤษฎีกา
decree-law	"	พระราชกำหนด
docket	"	คำพิพากษาของศาล
ecclesiastical law	"	กฎหมายสงฆ์
enact	"	ตรากฎหมาย
foreign law	"	กฎหมายต่างประเทศ
form division	"	การแบ่งความแบบแผน
form subject heading	"	หัวเรื่องแบบแผน
form table	"	ตารางแบบแผน
fundamental authorities	"	แหล่งออกกฎหมาย
general	"	เรื่องทั่วไป
hearing	"	การพิจารณา
inheritance	"	การรับมรดก

insurance	หมายถึง	การประกันภัย
international law	"	กฎหมายระหว่างประเทศ
private international law	"	กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล
public international law	"	กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง
penal international law	"	กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา
judgement	"	คำพิพากษา
judiciary	"	ผู้พิพากษา
jurisdiction	"	เขตอำนาจศาล
jurisprudence	"	ธรรมศาสตร์, หลักกฎหมาย
juristic	"	เกี่ยวกับกฎหมาย
juristic act	"	นิติกรรม
labor law	"	กฎหมายแรงงาน
law of evidence	"	กฎหมายพยานหลักฐาน
law of property	"	กฎหมายลักษณะทรัพย์
law report	"	คำพิพากษาศาล
local law	"	กฎหมายท้องถิ่น
martial law	"	กฎอัยการศึก
medieval law	"	กฎหมายสมัยกลาง
miscellany	"	เบ็ดเตล็ด
modern law	"	กฎหมายสมัยใหม่
notation	"	สัญลักษณ์
obligation	"	ลักษณะหนี้
ordinance	"	ข้อบังคับหรือระเบียบที่ฝ่ายบริหารตราขึ้น
party	"	คู่ความ
periodical	"	วารสาร

prerogative	หมายถึง	สิทธิพิเศษ
primary material	"	วรรณกรรมชั้นต้น
primitive law	"	กฎหมายสมัยเริ่มแรก
private law	"	กฎหมายเอกชน
procedure	"	กระบวนการพิจารณา, วิธีพิจารณา
provision	"	บทบัญญัติ
regnal	"	แห่งการครองราชย์
report of court decisions	"	คำพิพากษาศาลฎีกา
Royal Proclamation	"	ประกาศพระบรมราชโองการ
statute	"	ตัวบทกฎหมาย
statutes at large	"	รวมกฎหมายเรียงตามปีที่ประกาศใช้
subclass	"	หมู่
subdivision	"	การแบ่งย่อย
subordinate subject	"	หัวข้อเรื่องย่อย
subordinary rules and regulations	"	กฎและข้อบังคับปลีกย่อย
succession	"	การสืบมรดก
supreme court	"	ศาลฎีกา
tort	"	ละเมิด
treaty	"	สนธิสัญญา
trial	"	การพิจารณา
union catalog	"	สหบัตร
working paper	"	ร่างหนังสือ